

На данашњи дан **1944. године** Београд је ослобођен од немачког окупатора у Другом светском рату. На челу јединица које су га ослободиле налазио се совјетски генерал Жданов. На челу јединица НВЈ налазио се генерал Пеко Дапчевић. Током 12 дана тешких борби погинуло је 16.800 Немаца, а 8.739 је заробљено. Међу ослободиоцима је погинуло 2.944 југословенских бораца и 960 совјетских војника. Заплењено је 1.500 немачких моторних возила, 80 тенкова и 200 топова.

Ослобађањем Београда пресечена је комуникација Солун-Будимпешта, па је немачка група армија "Е" морала да се извлачи из Грчке неповољнијим правцем, што је успорило њено повлачење и повећало губитке.

Данас је уторак, 20. октобар. До краја године има 72 дана.

1632 - Рођен је енглески архитекта Кристофер Рен, оснивач Краљевског друштва у Лондону (академија наука) и његов први председник од 1680. до 1682. Заслужан је за усвајање ренесансних архитектонских узора и напуштање дуге традиције зидања у касноготичком маниру. Пројектовао је низ здања после пожара који је опустошио Лондон 1666, укључујући 53 цркве, међу којима монументалну катедралу Светог Павла.

1728 - Пожар је уништио већи део Копенхагена.

1757 - Јован Апостоловић постао је први Србин доктор медицине, одбранивши на универзитету у Халеу, на којем је и студирао, дисертацију на латинском језику "О начину како душевни ефекти утичу на човечје тело". Био је лекар у Новом Саду од 1759. и 1762. знатно је допринео сузбијању куге која је захватила Срем, Београд, Бачку и Банат.

1784 - Рођен је енглески државник Хенри Џон Темпл, познат као лорд Палмерстон, два пута премијер између 1855. и 1865. Организовао је "Опијумски рат" против Кине и Кримски рат против Русије и био иницијатор гушења антиколонијалних устанака у Индији и Кини.

1827 - У поморској бици код Наварина током грчког рата за ослобођење, руски, британски и француски бродови уништили су турску и египатску (формално такође саставни део Турске) флоту .

1836 - Рођен је српски математичар Димитрије Нешић, професор на Великој школи у Београду, члан Српске краљевске академије и министар просвете. Написао је више уџбеника и увео метарске мере у Србији.

1843 - Рођен је српски писац Коста Трифковић, комедиограф који је реалистички осликао нарави српске Војводине половином 19. века. Гимназију је учио у Новом Саду, Винковцима и Пешти, а након окончања поморске школе живео је као поморац 1862/3. Потом завршава студије права у Пожуну (садашња Братислава) и ради у Пешти као чиновник, потом у Новом Саду као бележник и адвокат. Насупрот романтичарској херојској трагедији, неговао је прозну реалистичку комедију. Наставио је комедиографску традицију занемарену у српској литератури после Јована Стерије Поповића, али без Стеријине снаге и дубине. Дела: "Избирачица", "Мило за драго", "Младост Доситеја Обрадовића", "Школски надзорник", "Љубавно писмо", "Честитам", "Француско-пруски рат".

1854 - Рођен је француски писац Жан Николас Артур Рембо, претеча симболизма и надреализма. Његово песничко дело није обимно, али је снажно утицало на француске и светске песнике новим песничким језиком и неуобичајеном метафориком. Већину песама написао је пре 20. године, а већ у 17. чувену поему "Пијани брод". Као присталица Париске комуне написао је и више револуционарних песама. Живео је луталачки и дуго

боравио у северној Африци, где је трговао и веома се обогатио. Његово дело је наговестило симболизам и надреализам и аутентичном песничком вредношћу инспирисало је многе песнике широм света. Дела: песничке збирке "Песме", "Илуминације", "Боравак у паклу".

1879 - У Београду су почели преговори америчког дипломате Џона Касона са министром иностраних послова Србије Јованом Ристићем и министром финансија Владимиром Јовановићем о нацрту Трговинског уговора између САД и Србије.

1883 - После "Пацифичког рата", Чиле је миром у Анкору добио знатне територије Перуа.

1884 - Рођен је амерички филмски глумац мађарског порекла Бела Блашко, познат као Бела Лугоши, тумач низа улога Дракуле у филмовима страве, али се исказао и као врстан комичар. Филмови: "Тринаеста столица", "Дракула", "Убиство у улици Морж", "Пољубац смрти", "Острво изгубљених душа", "Црна мачка", "Знак вампира", "Дракулина кћи", "Франкештајнов син", "Горила", "Инвазија крадљиваца лешева".

1890 - Умро је енглески истраживач, писац, преводилац и дипломата Ричард Бартон, први Европљанин који је, предводећи експедицију с Џоном Ханингом Спиком, 1858. видео језеро Тангањика у Африци. Радио је при британској војсци у Индији и био је британски конзул у Бразилу, Сирији и Италији. Као изузетан полиглота доста је преводио, укључујући врсне преводе арапских прича "Хиљаду и једна ноћ" у 16 томова, "Мирисни врт шеика Нефзауија" и "Кама сутра". Написао је више од 50 путописних књига о различитим деловима света, махом егзотичним, испољивши огромну ерудицију и неспутану фантазију. Главна дела: "Синд и расе које настањују долину Инда", "Соколарство у долини Инда", "Ходочашће у Медину и Меку", "Први кораци Источном Африком".

1891 - Рођен је енглески физичар Џејмс Чедвик, добитник Нобелове награде за физику 1935. пошто је 1932. открио неутрон. У Другом светском рату је као главни британски инструктор од 1943. до 1945. радио на "Менхетн пројекту" - развоју атомског оружја, у Лос Аламосу, САД.

1894 - Рођен је српски вајар Риста Стијовић, члан Српске академије наука и уметности. Студије је почео на Уметничкој школи у Београду, а после преласка преко планинских врлети данашње Албаније током Првог светског рата доспео је са српском војском на Крф, одакле је отишао у Марсељ, затим у Париз, где је студирао и излагао. Изградио је карактеристичан израз заснован на затвореним упрошћеним волуменима, с тематиком женског акта или портрета и имао је посебну склоност ка обради ретког и скупоценог дрвета. Аутор је бројних споменика, изванредно стилизованих животиња и птица у камену, бронзи и дрвету.

1918 - Немачка је прихватила услове савезника за капитулацију у Првом светском рату.

1925 - Рођен је амерички сатиричар Артур-Арт Бухвалд добитник Пулицерове награде 1982. Каријеру је изградио у Паризу, где је прву колумну писао за европско издање листа "Њујорк хералд трибјун". Од 1962. пише колумну за "Вашингтон пост", коју је преузимало чак 550 листова широм света. "Ако нападате естаблишмент довољно дуго и довољно снажно, учиниће вас њиховим чланом" - једна је од његових познатих мисли. Објавио је више од 30 књига, од којих једну на самртној постељи: "Сувише рано да се каже збогом".

1935 - Алијанса женских покрета Краљевине Југославије организовала је у више градова зборове, захтевајући једнако, опште, тајно, активно и пасивно право гласа за све грађане оба пола.

1935 - Кинеске комунистичке снаге Мао Цедунга окончале су у провинцији Северни Шенси "Дуги марш", започет годину дана раније из провинције Јангкси, током којег је пробијена четворострука блокада Националистичке армије Чанг Кај Шека. У пробоју ка северу под борбом пређено је више од 11.000 километара и марш је завршен спајањем делова кинеске Црвене армије.

1936 - Здање Дома Скупштине Србије (тада Краљевине Југославије) примило је прве посланике. Камен темељац те импресивне грађевине положио је 1907. краљ Србије Петар I Карађорђевић, а зграду је пројектовао српски архитекта Јован Илкић.

1941 - Пред офанзивом немачке армије у Другом светском рату совјетска влада је

прогласила опсадно стање у Москви и прешла у Кујбишев, у најкритичнијем тренутку током напада на главни совјетски град. Сам Стаљин ипак није напустио Москву.

1942 - Умро је српски глумац, дечји писац, карикатуриста и хумориста Брана Цветковић, оснивач "Орфеума" за који је написао више од 80 комада и скечева лаког жанра. Школовао се у Београду и Минхену. Био је глумац Народног позоришта, а затим члан путујућих дружина.

1943 - Неколико десетина британских и америчких бомбардера засуло је у Другом светском рату Ниш тепихом бомби, усмртивши више од 250 српских цивила, укључујући више десетина деце. Објекти немачке окупаторске војске претрпели су незнатна оштећења, а највише су страдали квартави најсиромашнијих Нишлија око железничке станице. Био је то почетак бесомучне англоамеричке ваздушне кампање по градовима у Србији, која је трајала до 18. септембра 1944. Бомбе су имале мало ефекта кад је у питању немачка војна машинерија, али су током ваздушних напада, од стране савезника, погинуле хиљаде српских цивила, уз ненадокнадиву материјалну штету.

1945 - Египат, Сирија, Ирак и Либан упозорили су САД да би стварање јеврејске државе могло да изазове рат, а истог дана арапске земље су формирале организацију за борбу против ционизма - Арапску лигу.

1949 - Југославија је изабрана за несталног члана Савета безбедности УН.

1950 - Умро је амерички политичар Хенри Луис Стимсон, министар рата САД од 1911. до 1913. и од 1940. до 1945. идејни творац највећег појединачног ратног злочина у историји човечанства. На његову препоруку председник САД Хари Труман одлучио је да у августу 1945. баци атомске бомбе на јапанске градове Хирошиму и Нагасаки, премда је Јапан практично већ био поражен у Другом светском рату и нудио је капитулацију.

1971 - Канцелар Западне Немачке Вили Брант добио је Нобелову награду за мир.

1978 - Умро је српски историчар уметности Светозар Радојчић, професор Филозофског

факултета у Скопљу до 1941. и Београду од 1945. члан Српске академије наука и уметности. Аутор је низа значајних радова из области српске средњовековне уметности. Дела: "Портрети српских владара у средњем веку", "Старе српске минијатуре", "Уметнички споменици манастира Хиландара", "Мајстори старог српског сликарства", "Студије о уметности XIII века", "Иконе Србије и Македоније", "Милешева", "Старо српско сликарство", "Текстови и фреске", "Узори и дела старих српских уметника", "Српски псалтир", "Geschichte der serbischen Kunst von den Anfängen bis zum Ende des Mittelalters".

1991 - У земљотресу на индијској страни Хималаја погинуло је више од 340 људи и разорено десетине хиљада кућа.

1992 - Умро је Коча Поповић, један од првака КПЈ. Учесник је грађанског рата у Шпанији. Године 1941. један је од организатора устанка у Србији. Студије филозофије завршио је на Сорбони у Паризу. Био је на истакнутим војним положајима у НОП-у, од команданта Прве пролетерске бригаде до начелника Генералштаба. Од 1953. до 1964. био је шеф југословенске дипломатије, а од септембра 1966. до априла 1967, после уклањања Александра Ранковића, потпредседник је СФРЈ. Након обрачуна Јосипа Броза с тзв. либералима у Србији, 1972. одстрањен је из политичког живота. У међуратном периоду био је близак надреалистима, специфичном уметничком покрету.

1992 - Јединице ЈНА напустиле су дубровачко ратиште на основу договора с Хрватском и Унпрофором, а полуострво Превлака на улазу у Боку Которску стављено је под контролу посматрача УН.

1995 - Белгијски политичар Вили Клас поднео је оставку на положај генералног секретара НАТО због умешаности у корупционашку аферу.

2002 - На поновљеном референдуму Ирци су прихватили споразум из Нице о проширењу Европске уније.

2003 - Умро је српски глумац Миодраг Петровић "Чкаља", мајстор комедије, један од најпопуларнијих југословенских глумаца. Остварио је око 200 улога у позоришту, на радију, телевизији и филму, али је посебно остао упамћен првенствено по ликовима из хумористичко-сатиричних ТВ серија "Сервисна станица", "Музеј воштаних фигура", а

незаборавне улоге остварио је и у серијама "Љубав на сеоски начин", "Камионџије", "Врућ ветар". Снимио је и 20 филмова укључујући "Пут око света" и "Силом отац".

2004 - У експлозији гаса у руднику угља у близини града Џенгжоу, у централној Кини, живот је изгубило 122 рудара.

2011 - Баскијска сепаратистичка организација ЕТА прогласила је обуставу оружаних активности дугих четири деценије. ЕТА је основана 1959. и процењује се да је у њеним терористичким акцијама од 1968. убијено више од 850 особа.

2011 - Убијен је Моамер Гадафи. На челу Либије налазио се преко четири деценије, од 1969. до 2011.

(РТ Војводине)